

't Ezelsvel

Postiljon van de Vlaamse Academici - Regio Brugge

Nr. 165 - Januari '26 (Memoires van een taalman)

Het Musketsplein in Brugge

Hugo Brouckaert

hugo.brouckaert@skynet.be

Karl May, een onderwijzer uit het negentiende-eeuwse Duitsland, werd destijds wegens een kruimeldiefstal uit zijn ambt ontzet en begon dan maar jeugdboeken te schrijven om in zijn levensonderhoud te voorzien. Hij heeft toen jarenlang zijn werkkamer nauwelijks verlaten, maar wist toch generaties jongeren te boeien met spannende verhalen over het leven van Noord-Amerikaanse indianen (Winnetou!) en Afrikaanse woestijnbewoners, met gedetailleerde beschrijvingen die het vermoeden wekten dat hij zelf vele jaren in die gebieden heeft doorgebracht.

Van de vertaler wordt verwacht dat hij over soortgelijke kwaliteiten beschikt. Hij heeft een eenzaam beroep: zwoegend met een pen, een onbeschreven blad, een pc. Alleen in zijn kamer (*'le traducteur est un homme de cabinet'*), wordt hij geacht over een ruime algemene kennis te beschikken. Die kennis van de wereld moet verhoeden dat hij in de menigvuldige valstrikken trapt die de originele tekst hem spant. Vertalen is een moeilijk vak, beste mensen.

Geografische namen zijn op dat vlak erg verraderlijk.

Ooit kreeg ik een uitnodiging voor een culturele manifestatie in het Erasmushuis in Anderlecht, dat volgens de begeleidende folder gelegen was in de Hoofdstukstraat. Het Erasmushuis bevindt zich in de Kapittelstraat – *Rue du Chapitre*.

Bekend is ook de vertaling: “Dezelfde dag nog liep hij van Lyon naar Wenen”. Voorwaar een onwaarschijnlijke atletische prestatie, ware het niet dat het ‘Vienne’ uit de originele tekst niet Wenen is, maar een stadje op zowat vijfentwintig kilometer van Lyon. Te voet al ver genoeg, als je ‘t mij vraagt.

Deze bedenkingen en anekdotes kwamen bij mij op bij het lezen van ‘Brugge. De Tempel en de Graal’ van Paul de Saint-Hilaire, een boekje dat in de Brugse boekhandels te vinden is. Deze vertaling uit het Frans is van de hand van een Brusselse arts, die ooit bekendheid genoot als romanschrijver (‘De zwarte bruidegom’).

Ik heb het niet over de inhoud van het boekje. Het bevat het soort informatie waar Franstalige historici een patent op hebben: overal zijn symbolen en tekenen te vinden van occulte sekten en vennootschappen, van bewust verborgen gehouden onderaardse gangen waar zich geheime schatten bevinden. ‘*La Belgique mystérieuse*’, ‘*La Flandre secrète*’, dat soort toestanden.

Ik heb het evenmin over slordigheden: de vertaling vermeldt niet eens de originele titel van het werk, op eenzelfde bladzijde leest men zowel ‘Bourgondië’ als ‘Boergondië’, enz...

Hallucinant is echter dat de vertaler de Franse versie van persoonsnamen, straatnamen en namen van gebouwen terugvertaalt, blijkbaar met behulp van een woordenboek.

Het huis van de Grootjuffrouw in het Begijnhof heet bij hem het huis van de Grote Dame (*la maison de la grande dame*), de Poortersloge wordt de loge van de Burgers (*la loge des bourgeois*), het Rijkepijndershuis heet hier de Kruiersloge (*la loge des portefaix*) en het Oosterlingenhuis is het huis van de Levant (*la maison d’Orient*) geworden.

De Carmersstraat verandert hij in Karmelietenstraat en het Biskajersplein, waar de Biskajers (Basken) destijds hun handelshuis hadden, is het Musketsplein geworden (*place des Biscaïens*), omdat een *biscaïen* inderdaad ook een soort vuurwapen is. Zo leert het woordenboek, maar met die vertaaltechniek kan in Brugge zelfs een Bruggeling verloren lopen.

Het zal ook geen verbazing wekken dat de Brugse reien bij Dirk van Babylon kanalen heten (*les canaux de Bruges*).

Misschien, het is maar een suggestie, kan iemand die een boekje over Brugge uit het Frans in het Nederlands vertaalt, voortaan een plattegrondje van Brugge raadplegen. Ter plaatse te verkrijgen op elke straathoek, met uitzondering van het Musketsplein. Dat spreekt vanzelf.

Of zoals Wilfried Martens ooit zei: 'Het spreekt vanzelf dat dit evident is.' En dit citaat is echt.